

ODAKÜNN SÜT A NAP.

REGÉNY. — IRTA BERKES IMRE.

(Folytatás.)

Látta maga előtt reszkető, fűös kis orrát, puhán simogató sötétzöld szemét; a mely bársnyos és tisztán ragyogó volt, ha a jókedv melege hevítette a lélkét, de zölds, gonosz tüzen villant fel, ha megharagudott vagy boszankodott.

Megváltotta a jegyét és bement a színházba. A nézőtér nagy nyugtalanság hullámzott végig, az emberek kínosan forgolódtak, hangosan krákoztak, boszus megjegyzéseket tettek, a zsöllyék és támlásszékek idegesen recsegték. Bibor figyelni kezdett a darabra, csak most vette észre, hogy háborús történetet játszanak a színpadon. Egy sebesült őrmester látott a lövészárók szélén, egy másik katoná jelentést hozott neki, a háttérben rőt, erdős táj vöröslött, a távolból, mintha csak a szomszéd falból hallatszanék, a lövészárókig vetődött az ágyú-dörgés monoton hangja. Az őrmester szávalni kezdett, úgy látszik, ez a farszto szónoklat volt az, a mely a publikumnak nem nyerte meg a tetszését. Aztán más alakok is jöttek a színpadra, szép csoportban leültek a lövészárók háta mögé és elkezdtek csendesen énekelni. Most egy parasztruhás menyecskeének az alakja tűnt fel a háttérben, a mint az erdőből kikanyarodó keskeny úton a lövészárók felé közeledett. Bibor szive erősebben dobogott fel, megismerte Kócsagi Esztert. De a színész még szóhoz sem jutott, Bibor még nem szívhatta magába hangjának újra visszatért zenéjét, a mikor az első sorban dühösen felugrott egy úr, kalapját a hóna alá csapta s felkiáltott a színpadra:

— Ugyan kérem, hagyják abba, hisz ez nem igaz! Ez hazugság! Miskép történt!

Az egész nézőtér felfortyant. Mások is fölálltak, mások is kiabálni kezdtek. Egyesek hangosan nevettek, fitymálón szólták le a darabot, a színészek elképedten bámultak a félhomályba vesző nézőtérre, egy rendőrszisz kardjának a csörrenése hallatszott, de mielőtt közeléphetett volna, egy főhadnagy indult kifelé, a homlokán mely sebhely nyomai látszóttak, karjával boszusan legyintett s ezt mondta:

— Kérem, ez nem igaz, hagyják abba! Ilyesm nem volt a harztéren!

— Igaza van a főhadnagy úrnak, — kiabálták egyszerre többen. — Micsoda badarság!

— Elég, elég! Adjának elő valami vigjátékot! Ki az ördög kíváncsi a harztérré? Elég volt már a harztérből!

— De ha legalább igaz volna! Micsoda szemtelenség ilyen hazugságot?... Ezek bábok, ezek nem katonák!

— Olyan ember irta, a ki sohasem látott lövészárkot. Hogy mer nekünk lövészárkrol beszélni?

— Szerző, szerző!

— Lássuk azt a szerzőt, ide merje tölni az ábrázatát!

— Mit zavarják az embert ezekkel a csinált, kiesztelt számárságokkal?

— Hol az igazgató, hol a dramaturg? Hogy mernek ilyen darabot előadni?

— Vigjáték, vigjáték!... Elég volt a gyászból.

— De ez a darab még a gyászt is megsérti, az emlékeket is...

— Nem kell gyász, nem kell a háború, nem kell vér! Bohózat!...

— Nem kell lövészárók, vigyéki a lövészárkot!

— Egyáltalán véres katoná ne jöjjön a színpadra. Hazugság!

Valami mély undor és harag fogta el a publikumot. Senki sem akart a háborúról hallani, még a színpadi háború is fellázította az idegeket, ismeretlen emberek álltak össze és szidták a színházat, a mely éhes számításból kasszadarabot akart csinálni újra a nép könnyeiből. Ez ellen tiltakoztak, ez volt az, a mit senki nem akart. De legjobban az bosszított fel mindenkit, hogy a hamis kép mellett a tartalom is hazug volt.

Bibor egészen föllekesítette a váratlan tünetés. Mintha semmi más gondja nem lett volna a világon, maga is a leghangosabbak közé elegyedett, ugyanúgy szidta a darabot, mint a többi.

A jegyszédők nagyképpen futkároztak, a színházban néhány belső embere csittáni próbálta a lázongó közönséget, a színészek most már magdöbbenve hallgatták a mind ellenségesebbé váló kifakadásokat, még néhányszor megpróbálták, hogy folytassák az előadást, de a mikor ez már teljesen lehetetlenné vált, kijött a rendező a színpadra, meghajította magát és intett, hogy valami mondanivalója van.

— Csöndet kérünk! Halljuk a rendezőt!

— Halljuk! Halljuk!

— Nehogy mengetni próbálja! — kiáltotta valaki érdes hangon.

— Mindenki nevetni kezdett.

— Tisztelt hölgyeim és uraim, — dadogta reszkető hangon a rendező, — Kócsagi Eszter asszony hirtelen rosszul lett, s így ezt a darabot nem folytathatjuk. Helyette fél óra mulva a Csecsemő című vigjátékot játszunk el. A pénztár a jegyek árát kívánatra visszafizeti.

— Eljén a rendező! — kiáltották sokan. — Ez aztán az okos ember!

— Kócsagi Eszter betegedett meg? Úgy látszik a darab betegedett meg.

— Lássuk a Csecsemőt!

Bibor a színpadra nézett, valóban, Kócsagi Eszter már nem volt ott. A függönyt lebecsattották. Sokan a kijárat felé siettek. Bibor is kiment a foyerba, látta, hogy csak nagyon kevesen jelentkeznek a pénztárnál, hogy jegyeik árát visszafizetessék. Rövidke ideig tévován ácsorgott, aztán kiment az utcára, megállt a színház sarkán, ott, a hol a színészkijárat volt és várta Kócsagi Esztert.

A kijárat előtt egy magas termetű, katonás külsejű, lágy szemű, szőke ember sétált föl-alá, Bibor akaratlanul is fixirozni kezdte ezt az embert megérezte, hogy ez is Kócsagi Esztert várja. Mintha csak a régi esték egyike szökött volna ide a színház elé, a bűvös álom aranykerekű, csilingelő kocsiján, magint lesi a színésznőt, megint féltékenyekdik a másikra, a kit nem ismer, a kinek a színésznő be fogja mutatni, s a kit a pokol fenekére kergetne, ha tőle függne. Hányszor volt ez így a multban, neki ígérte az estjét Kócsagi Eszter, aztán kedves ravasz-sággal cserbenhagyta, mialatt ült a kocsi, mialatt tünt el az éjben, az ő számára csak a drága ruhájából elszálló parfüm maradt vissza. Talán most is így lesz, a másiknak lesz szerencséje, s ő mehet vissza a szállóba, álmodhatja tovább kínzó álmait Orlowszky kapitányról és hülsen, halott feleségéről.

Most a másik kezdte őt fixirozni. Csoszogott előtte, megrövidítette a lépéseit, meg-megfordult, rámarasztotta a szemét, éppén ő rá, holott mások is jártak erre, már sokan ácsorogtak a kijáronál, borostás arcú színészek jöttek, sápadt, ideges lánykák szemtelen megjegyzéseket tettek a véletlenül arra járókra, a kik kíváncsian velettek tekintetüket a gyönyörűen kivilágított Luxus-színházra.

— Milyen jó így, — gondolta Bibor, — visszafutni az ellilant évekbe, föltépní a diákevek megkopott képiire ráta padt sűrű pókhálót, fölrekeszteni a mult-nehez ajtaját, a mely mögött vidám, aranyos és józagu az élet... Olesó kocsi baktat a liget fái között, a S'efánia-út illatos korzóján és semmi sínés számukra e lassan zökkenő kocsin kívül a S'efánia-úton, mert ebben ők ketten csokolóznak, Bibor Tivadar és Kócsagi Eszter.

Eszter ott állt már az ajtóban. Csengett a hangja, még hátraszólt valakinek néhány meleg szót, piciny lábát már kecsesen fölemelte, hogy induljon kifelé, könnyű fehér kalapja alatt szinte világitott márványfehér arca, Bibor feléje indult, ugyanakkor az a másik

férfi magbillentette a kalapját. De Bibor ügyesebb volt, már ott állt a színésznő előtt.

— Jó estét, Eszter.

A színésznő csodálkozva s kíváncsian nézett Biborra. Bibor halkán nevetni kezdett.

— Oh Istenem, ilyen volt a tekintete régen is, a mikor hirtelen nem tudta... — Eszter nem ismer?

— Bibor? — rebeget halkán a színésznő.

— Igen, igen, én vagyok, én — és magát várom.

A katonás külsejű ember már szorosan ott állt Bibor háta mögött.

— Engem? — kacagott Eszter. — Na, ez kedves.

— Bann voltam a színházban, láttam magát, gondoltam, megvárom itt. Itt még amúgysem vártam soha. Emlékszik?

— Pardon, — motyogta most a háta mögött a szőke ember.

Eszter erősen ráeresztette a szemét a másikra.

— Úgy? Az urak, ügyebár, nem ismerik egymást? Ziehanovszky Miklós orosz kapitány, Bibor Tivadar.

Bibor kezet fogott az orosz kapitányval.

— Kedves barátom az orosz, — magyarázta Eszter, — orosz kapitány volt, itt maradt a háború után, megszeretett bennünket, már magyarált is jól beszél. Úgy-e, Miklós?

— Valamit, igen, — hápogta idegesen kiejtés-sel az orosz kapitány és nyugtalanul nézett Eszter ravaszokdó szemébe.

Bibor megértette ezt a ravaszokdást, végig-simította meleg tekintetével a színésznőt és a viszontlátás öröme gyengéden megcsókolta a kezét.

— És már régen Pesten van? — kérdezte Eszter.

— Nem, csak ma jöttem, ez volt az első utam, hogy magék fölkeressem. Ha nem volnék alkalmatlan...

— Nem, nem, nem, — idegeskedett Eszter s most már boszantotta, hogy a kapitány még mindig itt ácsorog s nem akarja észrevenni, hogy a mai este már nem az övé, hanem ezé a másiké, aki véletlenül is váratlanul toppant ide és a kinek a jelenléte most százszor jobban izgatja, mint Ziehanovszky kapitány ezer unalmas meséje a távoli Oroszországból és lankadni nem akaró, ostromló szerelme...

— Isten vele, kedves Miklós, majd holnap, igen, úgy-e megbocsát, Bibor nagyon, nagyon kedves ismerősöm, Bibor, régi emlékek, úgy-e Bibor?

— Köszönöm, hogy emlékszik, — mondta hálással Bibor.

Az orosz kapitány újra magbillentette a kalapját és majdnem könyörgő hangon kérdezte.

— Tehát holnap?

— Igen, holnap vagy holnapután, nem tudom, majd telefonáljon, vagy írjon, igen, vagy majd én telefonálok magának a bankba.

A kapitány meghajította magát s gyorsan el-sietett. Eszter karra vette Bibort, kissé magához vonta és a szemébe nevetett.

— Na, úgy-e, ezt elintéztém?

— Csak úgy, mint régen, — súgta boldogan Bibor.

És mintha a világon semmi sem érdekelné, ifjan és lázsal indult el régi szerelmével a pesti éjszakába...

XIII.

Az autó puhán, selymesen imbolygott tova a félhomályba vesző utcákon, s Kócsagi Eszter különös elragadtatással beszélt össze-vissza mindéről, hogy olyankor szokta, a mikor kedves meglepetés érte, a mi fölírta már kissé fanyalgó kedélyét, elfáradó szívét és elpuhuló testét... Eldicskedett újabb sikereivel, pletykázkodott a színházról, gyűlölt színésznőkről, a kikre irigykedett s a kiket megvetett, elszámálta

baráit, a kik gyorsan változtak, s gyengéden említette a legújabbat, a szőke Ziehanovszky kapitányt, a ki itt maradt Pesten, nem mert visszatérni hazájába, mert nagybátyja a háború alatt a hadügyminisztériumban milliókra menő sikkasztást követett el, letartóztatták, kivégezték és az egész Ziehanovszky-családot orosz-módra üldözni kezdték.

— Nagyon kedves, csendes fiú, itt maradt, bekerült egy bankba és most minden este a Luxus-színházban ögyeleg, engem vár, engem szeret... Féltékeny vagy rá? — kérdezte gonoszokdva Bibortól.

— En? Hogue volnék rá féltékeny! Alig vártam már, hogy elküldjed, de tudtam, hogy el is fogod küldeni.

— Na, csak ne légy olyan elbizakodott, — fenyegette meg Eszter és csokra nyujtotta kissé heivadó száját.

Néhány pillanatig nem szóltak egymáshoz aztán Eszter elnézte Bibort, hogy most ő beszéljen.

Bibor dadogni kezdett, összefüggéstelenül kavargatta élete elszállott eseményeit, mondott egyet-mást a háborúról, régi fúrdu képeket idégetett, aztán hirtelen eszébe jutott Gömör százados, Hadaróczy tanár, tüntetés Görgetegi ellen, Forgószél hadnagy, Halál Péter, az Árkay-család és Parlaghy...

— Forgószél hadnagy, — kiáltott fel lelkesen Eszter. — Milyen kedves, milyen eredeti! Na, és tényleg ért valamit a stratégiához?

— Ért, ért, hát hiszen valamennyien értünk hozzá valamit. Csak hogy ki jó stratégia, ki meg rossz. Forgószél hadnagy huszonhárom éves, ő újra kezdheti...

A szakadozott beszédből egyszerre föltárult a felületes és olesó szenzációkban elernyedtt színésznő előtt a kisváros s a kisvárosban az egész ország, a dologkerülő Halál Péter, a multban kitorászó Forgószél hadnagy, az élelmes Árkay Jolán és a kalandokra vadászó Parlaghy...

— És mondd, hogy éltek ti a kis városban, hogy tudtok ott élni? — kérdezte leplezetlen részvétellel.

— Élünk, sinylődünk, — mondta szomorúan Bibor, s a hogy ezt mondta, reszketni kezdett, megcsapta a tegnapi éjszaka sorvasztó, nehez levegőjével.

... Mit keres ő itt, miért van ő itt, hogy került ide? — gondolta magában hirtelen Bibor.

... Milyen ocsmány, milyen undorító és a ljas dolog, hogy ő itt van, itt, egy lélektelen, érzéstelen, ostoba színésznő oldalán, holott másutt kellene lennie, otthon, a hol holtan hagyott egy asszonyt, ott volna a helye, ott kellene kismínia mind a két szemét!

A tegnapi éjszaka... Parlaghy... A felesége... Halál Péter vaslába... Szibéria... Orlovsky kapitány... És a nyugtalanság otthon. Az emberek idegei szét pattantak... Kik ezek az emberek és miért nem lehet rájuk ismerni?... És miért van ennyi dráma, ennyi

PETŐFI ISTVÁNNÉ. — Simonyi fényképe a 70-es évekből.

tragédia?... Miért kellett neki is ilyen tragikus?... És az ő idegei? Hol vesztette el kemény, aczélos idegeit?... Mert elvesztette. Ernyedt, puha, tehetetlen ember lett belőle... Nem, nem, valami erős, tiltakozó érzés sajdukt fel benne, mégis legjobb volna, ha öklével betömné az autó a bla két és szó nélkül kiugranék belőle...

(Folytatása következik.)

EGY KÉPHEZ.

Vigan mosolyg a napugár az égen,
Mégis hideg van; a táj hófedett.
El-elmerengve sétálok veled...
Már látalak elmenőben, útra készen.

Most is, meleg prémebbe bújva mélyen,
Fázol talán, hogy reszket a kezéd?
És így a táj bármily derült lehet,
A kétely árnya rám borul egészen.

Mert sejtem, arra nem kapok jogot:
Veled lehetni folyton, árny gyanánt,
Vészben, derült időben egyaránt.

S miről szívem már annyit álmodott,
— Rejtély s örökre tört remény maradt:
Jól eljartak hókebled és nyakad.

Justh Béla.

EICHORN VEZÉRTÁBORNAGY (1) KRAUSS ALFRÉD OSTRÁK-MAGYAR TÁBORNOKKAL (2) ODESSZÁBAN, KEVÉSSSEL MEGGYILKOLTATÁSA ELŐTT.

PETŐFI ISTVÁNNÉ, GAYLHOFFER ANTÓNIA.

† 1918.

Mult héten hunyt el Abonyban Petőfi Istvánné, Gaylhofter Antónia, a nagy költő öccsének özvegye, s benne Petőfi Sándor szűkebb családjának utolsó tagja kihalt. De ezt a sógor-nőjét a költő már nem is ösmerte; pár évvel az ő halála után ismerkedett meg vele öccsese, még később vette el feleségül, hogy aztán igen rövid együttlét után tragikusan végzódjék kölcsönös szerelemre alapított házasesletök.

Petőfi Istvánné egy pestmegyei jómódú földbirtokosnak volt a leánya. Atyja Gaylhofter János, gróf Beleznay Jánosnak volt eredetileg a gazdatiszta Plisen. Mikor a gróf megházasodott, az asszony magához vette egyik unokahugát, egy teljesen szegény árva leányt. A gazdatiszt megletszett a leánynak, a ki kezét nyujtotta neki; a gróf pedig egy kisebb birtokot ajándékozott az új házaspárnak. Gaylhofter kitünően jövedelmezett ezt a birtokot. Mikor a Pest-czeglédi vasutat építették, téglakemenzést állított föl a földjén, s ő szállította az épületekhez szükséges összes téglát. Az üzlet kitünően sikerült, s a nyereségből egy szép értékes birtokot vett Dánoson. (E birtok egy része ma Wekerle miniszterelnök tulajdona.)

Dánoson az ötvenes évek végén és a hatvanas évek elején élénk társadalmi életet folytattak az ottani birtokosok. Minden család a pusztáján lakott, télen-nyáron s gyakori volt a társas összejövetel. Szilassy Istváné — a megye alispánjé volt az egyik ház, s annak ékessége két felnőtt leány. Heribán János házában is két szép leány. Hoitsy Sámueléknál három eladó leány egyszerre. Hoitsy Sándoréknál és Gerenday Ambruséknál egy-egy kedves fiatal asszony. De a legvidámabb ház a Gaylhofterké volt, öt fiúval és hat leánnyal.

Ehhez a házhoz került a forradalom után Petőfi István, mint házi nevelő. A legidősebb fiú, János hozta őt oda, a kivel együtt honvédekdedtek a függetlenségi harcok alatt. A népes család ifjabb gyermekeit oktatta. S megtörtént az, a mi oly gyakran megtörténni szokott, mikor fiatal ember és fiatal leány huzamosan tartózkodnak egy fedél alatt: a nevelő, s a felnőtt házi leány beleszerettek egymásba. Petőfi István megkérte Gaylhofter Antónia kezét. De a leány atyja megtagadta a beleegyezését. Petőfiének nem volt semmi vagyon, a semmi állása, semmi diplomája, melynek a lajában megkereshette volna a családjá számára kenyerét. A Gaylhofter vagyon pedig na próba-ra fogott, már akkor megemészttette a sok gyerek nevelésére, s a vendéglátás.

Petőfi elbucszott; s elindult az élet nagy országútján, hogy megélhetést biztosítson magának valahol. Sok hányódás után elérkezett Csákóra, a hol gazdasziszti alkalmazást kapott Geiszt birtokán. Ekkor újra jelentkezett Dánoson mint kérés, s oltárhoz vezette a nem szép, de végtelenül kedves és szelletes Gaylhofter Antóniát.

Hogy mi történt a házaseslek között, azt senki sem tudja, de néhány napi együttélés után az asszony visszajött a szűlei házhoz. Sokat beszéltek akkor tettének oka felől, de csak az volt bizonyos, hogy a férj volt a hibás. Mondták, hogy legénykori gazdasszonya uralkodott felette azután is, hogy megházasodott. Azt is beszéltek, hogy ez a gazdasszony tudója volt egy véres tragédiának, melyben Petőfi szerepelt s ennek következtében tartotta őt a hatalmában. Bizonyosat azonban nem tudott senki. Petőfiének nem mondta el soha senkinek, se szüleinek, se nővéreinek, se barátainak, hogy mi készítette rá: ott hagyni férjét. Végül az asszony bátyja, Gaylhofter János (az apa közben meghalt) leutazott Petőfihez, hogy megtudja tőle a valót. De Petőfi megtagadta a feleletet. Mindössze arra vállalkozott, hogy egy közös bizalmasuknak, Gerenday Ambrusnak fogja elmondani. — Elmondta-e ezt a titkot? Gerenday a sírjába vitte.

Petőfi életjáradékot ajánlott fel a nevének, de az visszautasította. Pedig nem váltak el törvényesen, s szűkösek voltak az anyagi viszonyai. Mert a dánosi birtokot el kellett adni, s csak Nyáregyházán maradt a családnak egy háza, s néhány hold földje.

Petőfi István nem találkozott azután többé a feleségével. De végrendeletében reá hagyta vagyonát.

1. Balog-Bóhrer Ágoston internált magyar állampolgár, a szentpétervári Metropol színház szecenikai rendezője, a ki fiatal orosz feleségével a forradalom után 1800 versznyi utat tett meg haza felé, nagyrészt gyalog, részben szekéren és vesuten Oroszországban. — 2. Egy zürjén parasztnőből feleségének temetése. — 3. Zürjén faluszépe vasárnapi öltözetben.

MAGYAR INTERNÁLTAK ÉLETE A JEGES-TENGER MELLETT.

Az emelkedett gondolkozású művelt európai emberek minden modern kényelemmel berendezett városi életétől több ezer kilométernyi távolságban, a kihalt életű Észak-szibéria és az európai Oroszország közös határainál, közel a Jeges-tengerhez, irdatlan őserdők befagyott tavú, hóval fődött hűmúszán, csontfagyasztó téli éjszakában; négy iram-szarvással röpülő trojkában három férfi és egy nő igyekszik nagyon jelentős küldetésben eljutni az utazásuk kitűzött céljához. A négytagú társaság a *dán királyi kormány küldöttsége*, a kik Szentpétervárról indultak el hős vállalkozással erre az ijesztő, veszélyes útra, hogy felkeressék a Jeges-tenger közelébe internált magyar és osztrák állampolgárokat. A társaság tagjait vastag, dupla téli bundákba takaródzva is, majd megveszi az Isten hidege. Összerázkódó, vacogó testüket a meleg vérük mellett egy még nagyobb érzés, az *emberszeretet* átható érzése hevíti. Talán ezért nem fagytak meg a 40°-os dermesztő hidegben.

Egyszerre csak, a hideg éjszakában, oly hosszú, szinte végnélkülinek tetsző utazás után, emberi hangok ütnek meg a füleiket. Ez új érzést galvanizál a gyilkoló fagytól elalélt ereikbe. Jobban kihajolnak a szánkájukból, vastag prémkucsujukat jobban feltolják a füleik fölé és most már a süket éjszakában tisztán hallhatóvá válik a mérhetetlen szenvedésekkel tele megejtő ének:

„Szép hazám!... csak még egyszer láthassalak téged!...”

A társaság tagjai föleszmélnék a szívükig

ható bánatos énektől, élesen kimeresztik fáradt szemüket a fehér téli éjszakában s ott látják maguk előtt *Knjazsica* zürjén faluska néhány faházát, a hol magyar internáltak virasztanak epeztő, reménytelen hazavágyakozásban, éjjel-nappal.

Itt, a hol az ősemler lakott egykor, tavak fölé emelt czölöpépítményeken és kőszerszámokkal védekezett az irtózatoss erejű őállatok ellen s a hol nemrég is még mammutok megfagyott hullait ásta ki a szorgosan kutató emberi tudomány, — ide, *Vologda* nagy kormányzósg egy északra tolt faluskájába internált a legyűrt czári hatalom mintegy 260 magyar, osztrák és német állampolgárt s aztán végképen magukra hagyta, hogy haljanak éhen, beteg, reménytelen hazavágyakozás kínjaiban gyötörődve. A magyarok szellemi vezére és kitaró vigasztalója e táborban Balog-Bóhrer Ágoston szentpétervári színházi szecenikai rendező volt.

Vologda kormányzósg Oroszország északi részében több mint 50,000 négyzetkilométerrel *nagyobb* területet foglal magában, mint egész Magyarország. Ez az óriási terület tele van őserdőkkel, tavakkal és századokon át megülepített vízfoccsakkal. Az egész területnek alig 5-6% a síkföld, a melyen természetlen, műveletlen homokpusztaságok terpeszkednek. Az éghajlata rendkívül zord. Lakossága a magyarokkal rokon *zürjén* nép, magyarul *zürjének*, teljesen fiástudatlan, lomha, iszákos, verekedő nép, a kik még a saját kormányzósguk életviszonyait sem ismerik. Iskola azon a vidéken egyáltalán nincsen. Csak lejjebb, 100-120 versznyire innen, délre. A zürjének csunya, primitív népfaj, lapos homlokú, kiálló arczosantú, bozontos fekete hajú és szakál-

las emberek. Gyorsan lobbanó természetűek; már egy-egy mérges szóra fölháborodnak s rögtön kéznek a verekedésre. Az asszonyaik és leányaik is semmitmondó, egészen elhanyagolt megjelenésűek. Ez a nép évszázadokon át nem keveredett, nem házasodott más fajokkal. Egész falvak vannak, a melyekben a lakosság között csak két-három család nevet lehet találni, mint Kasinóv Utkin, Csuptakov stb. s e nevekhez fűznek különféle megkülönböztető jelzőket.

Ez a vad vidék már Szibéria meghódítása előtt is (1581-1649 között) a szabadelvű orosz polgárok száműzötti helye volt, a homon nem volt többé visszatérés. Ide, a vologdai Szolvi-csogodszk-járásba pedig többnyire közönséges büntetéseket, tolvajokat, gyilkosokat és javíthatatlan iszákosokat száműztek az orosz kőhatóságok.

A magyar internáltak felügyeletét a háború kitérése után mindjárt az Észak-amerikai Egyesült-Államok szentpétervári nagykövetsége vette át s e ezimleges felügyelet az Uniónak egészen a háborúba való beavatkozásáig tartott. De e hosszú idő alatt soha senki egyetlen alkalommal sem látogatta meg az internáltjainkat. Ehhez a bűnös elhagyatottsághoz járult, hogy a míg a czári uralom tartott, addig igen szigorúan bántak velük az őrizetükre kivézényelt rendőrök és ezeknek tisztjei. A ki este 9 óra után csak percekig künnapadt, a ki a fogolytábor területét csak néhány méterrel túllépte s a ki más nyelven mert beszélni, mint oroszul, azt mindjárt eltoloncolták még irdatlanabb vidékekre, ettől a knjazsicaai tábor-tól 100-150 versznyi távolságra s ezt a nagy utat, a szenvedéseik újabb kálváriáját, gyalog

1. Magyar internált napközi munkában a vologdai Knjazsicaiban. — 2. A zürjén nép házi viselése.

MAGYAR INTERNÁLTAK ÉLETE A JEGES-TENGER MELLETT.

1. A magyar internáltak vezetőjének lakása. — 2. Magyar internáltak lakhelye az északoroszországi Vologda kormányzósg Knjazsica falujában.

MAGYAR INTERNÁLTAK ÉLETE A JEGES-TENGER MELLETT.

kellett megtenniük, míg a felügyeletükkel megbízott rendőrök az ő részükre kirendelt számkakon követték az internáltakat. Ilyen helyeken reggeltől estig dolgoztatták őket, de egyetlen kopéknyi munkabért sem fizettek nekik.

A forradalom kitérése után azonban az új kormány egy rendelettel gyorsan eltörölte a büntetéseiket s később megengedte, hogy felügyelet mellett más községekben is élhessenek, dolgozhassanak és pénzt kereshessenek.

Amerikának a háborúba való beavatkozása után az internáltjaink felügyeletét a dán királyi kormány pétervári követsége vette át s ettől az időtől fogva hamarosan javulni is kezdett a helyzetük. Több szabad mozgást élvezhettek, a dánok munka- és kereseti alkalmakról gondoskodtak a részükre, élelemmel és ruházattal látták el őket, több internálnak kicszközölték nagyobb városokba való munkára küldetését s azon igyekeztek, hogy emberibb,

és melegebb élethelyzetet biztosítsanak nekik.

1917 karácsonyán már házikiallást is rendezhettek az internáltak. E kiállításon közszemlére és eladásra kerültek azok a kézműipari, festészeti, szobrászati művek, hajóépítési és zeneszerszámok, a miket a sokat szenvedett internáltak a nehéz rabság idejében égető fájdalommal, ezer könny hullatása közben készítették a maguk fájdalmának elaltatására s az unalom elfűzésére. A kiállításon a saját fogolytábori vegyes zenekaruk játszott, többnyire czitera, balalajka, mandolin, gitár és hegedűjüket összetételeivel. A helyzetük mindig javult, a míg egy napon az új kormány ehendelte, hogy a ki közülük politikailag megbízható és állandó munkát hajlandó vállalni, az felügyelet mellett elköltözhét városokba. Mikor már ennyire meglazultak a rabságuk kötelékei, internáltjaink elkezdtek hazaszökösni. Ebben

az útjukban az orosz nép nagyon vendégszeretően bánt velük. Titokban mindemmel segítette őket s még a további szökésüket is elősegítette.

Mennél inkább közeledtek aztán az imádott hazához, annál áthatóbban felébredt bennük a megbocsátás érzése azok iránt, a kik őket a letűnt czári uralom idejében még az állatoknak is kijáró legkevésbébb védelemben és istápolásban sem részesítették. Mióta pedig újra itthon vannak, a szerencsésen átélte szenvedéseik lassankint már csak egy hosszú, szomorú álom képeinek érzetét tartja ébren bennük, mert szabad magyar levegőt szívhatnak ismét s a szívükhöz legközelebb álló rokonok és barátai társaságában várhatják reménykedve ennek a példátlan emberi vértaklímának elmulását.

Enyedy Barnabás.

EVELINE.

Elbeszélés. — Irta Lakatos László.

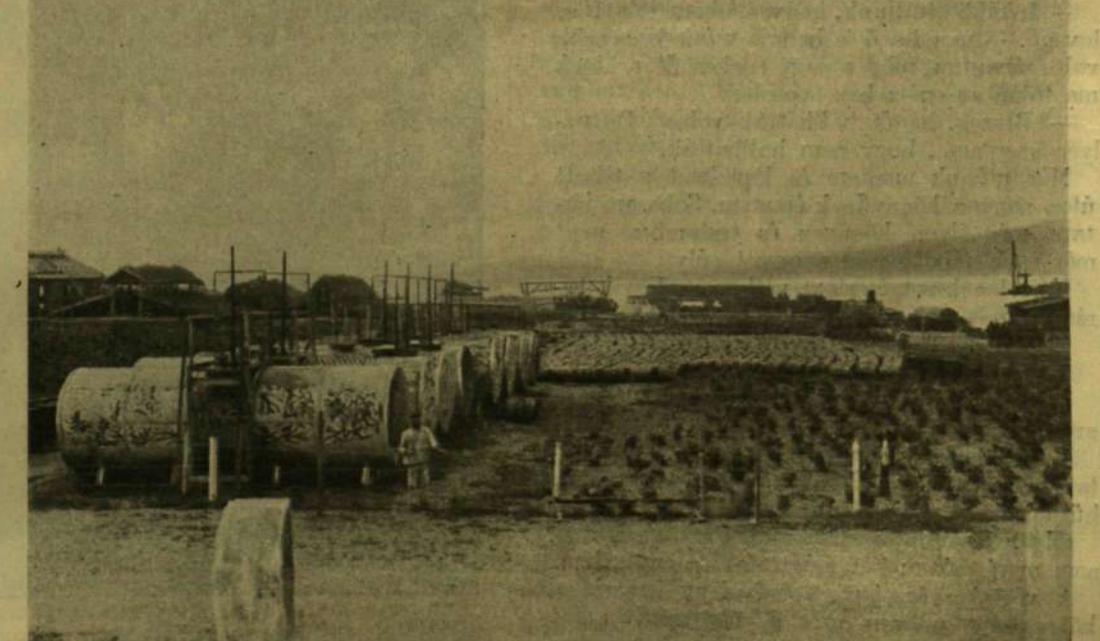
Olyan régen volt ez, esztendőnk előtt. És bár minden este újra és újra elismétem magamban, vannak napok, a mikor magamnak sem tudom elhinni, hogy ez valamikor megtörtént velem.

Hideg áprilisi este volt és a tavaszi szél ezer boldog fájdalmas emléket zörgetett meg bennem. Nagyon nyomorúságosnak tudtam magamat és nagyon sok akartam lenni akkor. Mindent akartam, a mi nem az enyém volt. Azt óhajtottam, hogy én legyek Kilmarey grófia, a hajamat szökének vágytam, szememet kékné és arcom sárga bőrt felharszínűnek, a milyen a reichstadti hercege lehetett. Nagyon-nagyon sokat akartam. Hevesen vágytam, hogy valami új történjék velem, valami egészen új és gyönyörű, oh nagyon gyönyörű. Az orvos azt ígerte, hogy ha nem csillapítom nyugtalan bensőmet, a telhetetlen és nagyra vágyó idegeimet, akkor nyárára a bolondok házába csukat és lelkem sosem volt olyan szomorú, mint éppen akkor. Hideg volt azon az estén, puha köpenyem galérját följebb tűrtém és míg a városban, a hol szerencsétlenségemre születtem, jártam (keresve, keresve mindent és semmit sem keresve jártam) végtelenül meglepett, hogy a házak kövei nem sírnak velem. Hirtelen zenét kívántam, a legpompásabb kagylót, a színházi nézőteret és fehérbe öltözött kisasszonyokat, dús ékszereket, finom asszonyi arczokat, a melyek a féhomályos páholyban mint bús lilomfők aláhajolnak a zene érzelmességében, nehogy valaki is meglássa életük titkát, zamatos bogycsókól fűtő parfümök kellett volna nagyon, szerettem volna látni frakkos urakat, a kik boldogan ülnek hölgyeik mellett, fényes zenekart óhajtottam volna hallani, kezemben szinlapot gyűrni, gyöngyház látesőveket, oh, finom bombonok, selyemharisnyák, a melyek olyan szűnek, mint a fagyalt, lábok, a melyeket

sosem boríthatok csókkal és a felvonás végén boldogan elveszni a nagy, reménytelen szerelemben, a melyet ilyenkor egy percig minden férfi érez a primadonna iránt. Színházban szerettem volna ülni. Este tíz óra volt és kívánságom, a mely ha két órával előbb születik, játszva teljesülő szeszély, most a kis gyermek elérhetetlen nagy vágya volt.

Sőhajtottam, vagy mélyet lélegzettem csak tén (pontosan nem tudom, pedig olyan fontos lett aztán minden, a mi azon az estén történt

velem) és tovább mentem a széles úton. Hirtelen fényes equipageok, gyönyörűen kivilágított gépkocsik vesztglő táborra elé érkeztem, galonos inasokat láttam és egy keleti fejedelemnek öltözött színházi portást. A Nagy Opera színlapja mesteremnek, Wagner Richardnak, legszebb művét hirdette és vastag betűk világhíres vendég-énekeseinek nevét tárták mélykedően felém. Az előadás csak negyedóra múlva ér véget és máris bent voltam a márványos vesztibülben.

BENZIN- ÉS OLAJRÁKTÁR DALMÁCZIÁBAN.

Nem egy embert, mindenkit vártam. Az előadás végét vártam, a magas lépcsőkről aláléjtő előkelő tömeget, selymes színházi belépőket, félig eltakart ékszeres csillogását és az előadásról érkező arczokat, a melyeken még rajta van a zene másvilági fényessége. Igazlisan boldoggá tett még az a tudat is, hogy hallani fogom a kapuhoz álló hintók lovainak kevély lihegését, patáinak büszke csattogását. Úgy tettem, mintha volna odabent valakim, mintha várnék valakit, egy nőrokonomat talán. Az egyik ajtónállótól fontoskodva megkérdeztem, hogy nem késtem-e le az előadás végéről és közben izgatottan az órámat is elővettem (játsszonom kellett, csaknem, nehogy kintasítsanak a várócsarnokból) és egyrangúként vegyültem el a mánások inasai és a polgárosszonyok cselédei közé, a kik uraikat várták. Fel-alá jártam a márványpadlózaton és túlságos izgatottságomnak jóleső volt, a mikor egy ismerős ügyvéd megszólított, idegen dolgokról, az új perjogról, semmis szavakat válthattam vele. Ez határozottan csilla pított, noha bosszantott, hogy az ügyvéd, a ki feleségét várta, olyan egyszerű és kopott ruhában várakozik itt e királyi színház előcsarnokában. Felesége biztosan csupa fehér csipke odabent és mégis együtt ülnek majd asztalhoz és azután... neki joga is lesz hozzá, ennek, a kinek még a körmei sem fényesek és Istenem, hát minden hazugság és nincs a világon olyan finomság, a mely minden hozzátartozójában is valódi és nemes volna.

Letelt a fertályóra, már kiérkeztek az első és én sok belső reszketéssel elbűsűztam az ügyvédtől. Úgy kellett tennem, mintha várnék valakit és a kapu melletti belső oszlopnak döntem, hogy mindenkit lássak. És mégis csak egyet láthattam meg, egyvalakit.

Almajból érkezett, vagy a nézőtérről, de hiszen igaz, ezen az estén az Operaház nézőtere volt minden álmom. Ketten kísérték oldalát, mindjárt megállapítottam, hogy férje és annak fivére. A boldog gazdagság tengerében álltam szegényen és még magam előtt is letagadva magamat és nagy nyomorúságomban boldoggá tett, hogy láttam: mennyire óvják, dédelgetik őt mind a ketten. Oh, csak a nagyon előkelőnek tudnak ilyen gyengédek lenni, azok, a kiknek nincs is más életük, csak az, hogy gyengédek lehessenek és úgy-e, soha sem lesz jogom ahhoz, hogy egy ilyen finom hölgyhöz ilyen gyengéd legyek. Kicsiny volt, mint egy porcellán-hercegnő, szőke haja sokágú koronába volt fésülve, filigrán vállára (öt vörös készítette, nemde?) fiatal eperszínű köpeny borult és olyan kegyes volt, hogy kényes járásában megcsodálni engedte pezsgőszínű harisnyáját, fényes topánkáját, gondolatnyian finom lábát.

— Követni fogom — gondoltam — ha kocsiba száll, kocsit bérek én is és utána hajtatok, de add óh én jó Istenem, hogy gyalog sétáljon haza. Így tovább fog tartani és láthatom is.

— Hogyan óhajt hazatérni, Eveline? — kérdezte a férje és hangja csupa elomló gyöngédség volt, a mely a mindennapi kultuszban sem vált közönségesse.

(Vajon mióta lehetnek házastársak?)

— Inkább sétáljunk, kedves, olyan jó a friss levegő, — mondta ő és hangja máris becsesebb volt számomra, mint a nagy énekesné, a kinek ma talán az egész ház tapsolt.

— Bezzeg, ha őt hallhatták volna! De milyen szerencse, hogy nem hallhatták.

Már utánuk mentem és lépteimet a tiltott úton nagyon könnyűnek éreztem. Sohasem jártam még ilyen könnyen és testemben most már csak a boldogság nyomott súlyt.

Kéretlen kezet éreztem vállamon. Egyik barátom volt.

— Honnan? Az Operából?

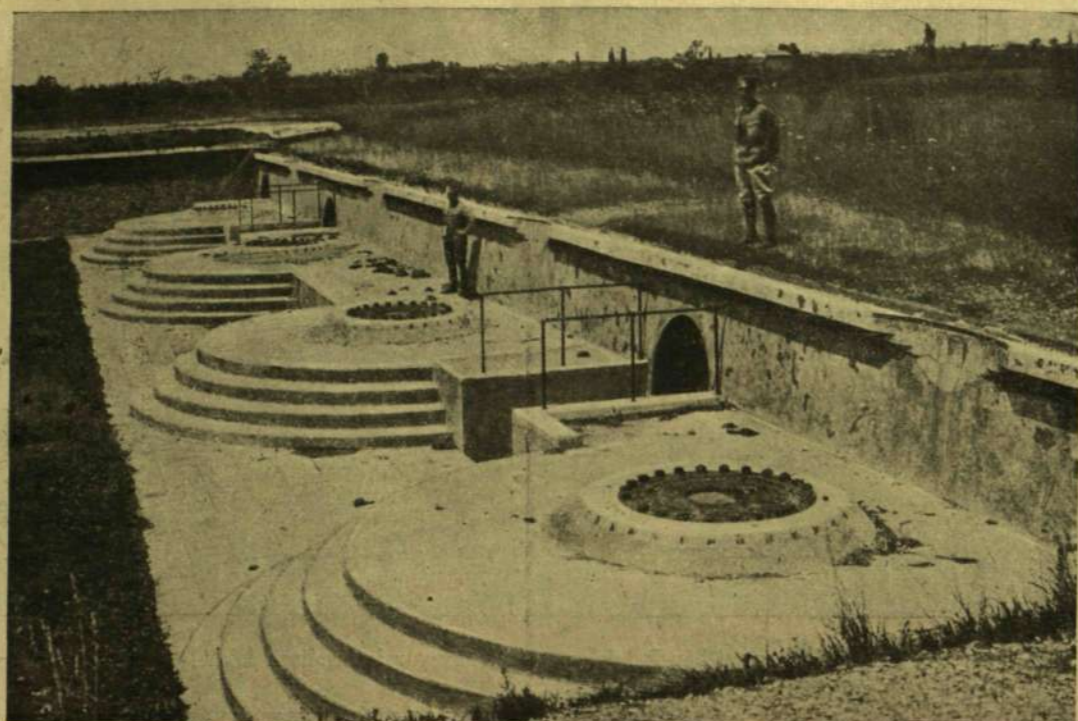
— Igen.

— Hogy, hogy nem láttuk egymást és mit szól az előadásról?

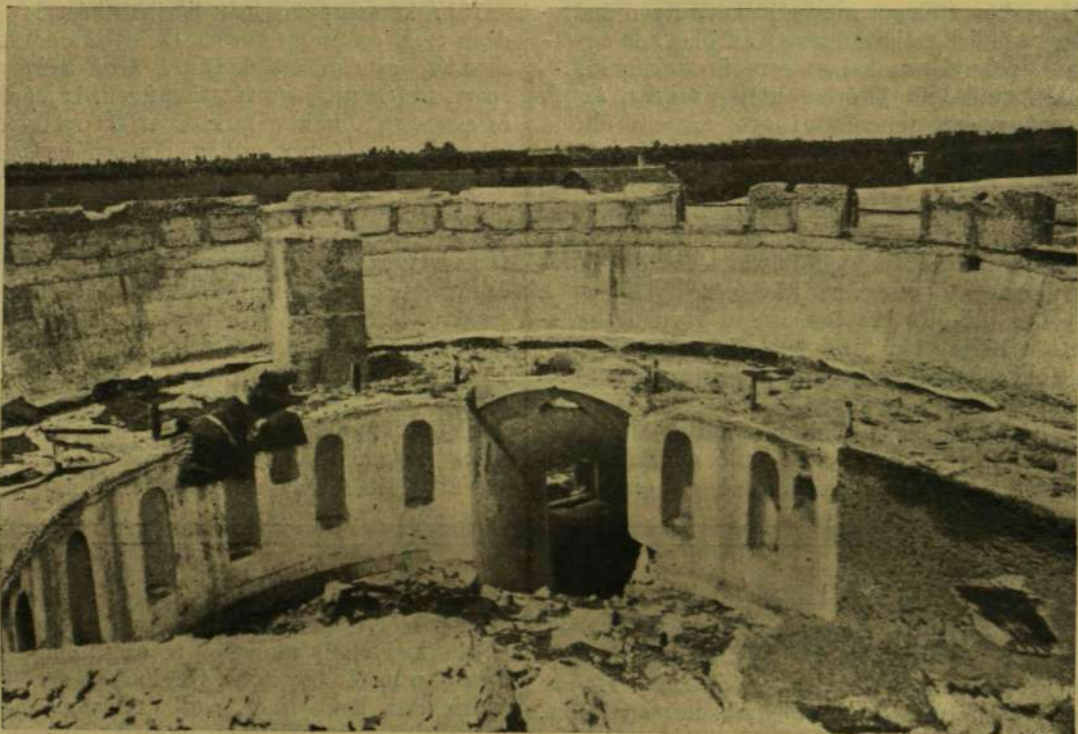
— Feinhals valóban pompás volt, — mondtam azon a biztos hangon, a melyen csak a hűtlen asszony tud férjéhez szólni.

(Ezt a hasonlatot már akkor éreztem, és csak nem merésztem házasságtörésre gondolni!)

A végtelen érzem, a mivel az ismeretlen hölgy iránt voltam, erőt és ügyességet adott arra, hogy gyorsan és tapintatosan búcsúzzam barátomtól. Negyedóra hosszat követtem őket. Perczelig jártam lopva, testetlen, halk léptek-

CSAPATAINK ÁLTAL ELFOGLALT OLASZ ÁGYUÁLLÁSOK SEDEGLIANO EGY ERŐDJÉBEN.

CSAPATAINK ÁLTAL FELROBBANTOTT OLASZ PÁNCZÉLMŰVEK BEANÓBAN.

Azt hirdeti az entente, hogy nálunk egészen elfogyott a férfilakosság.

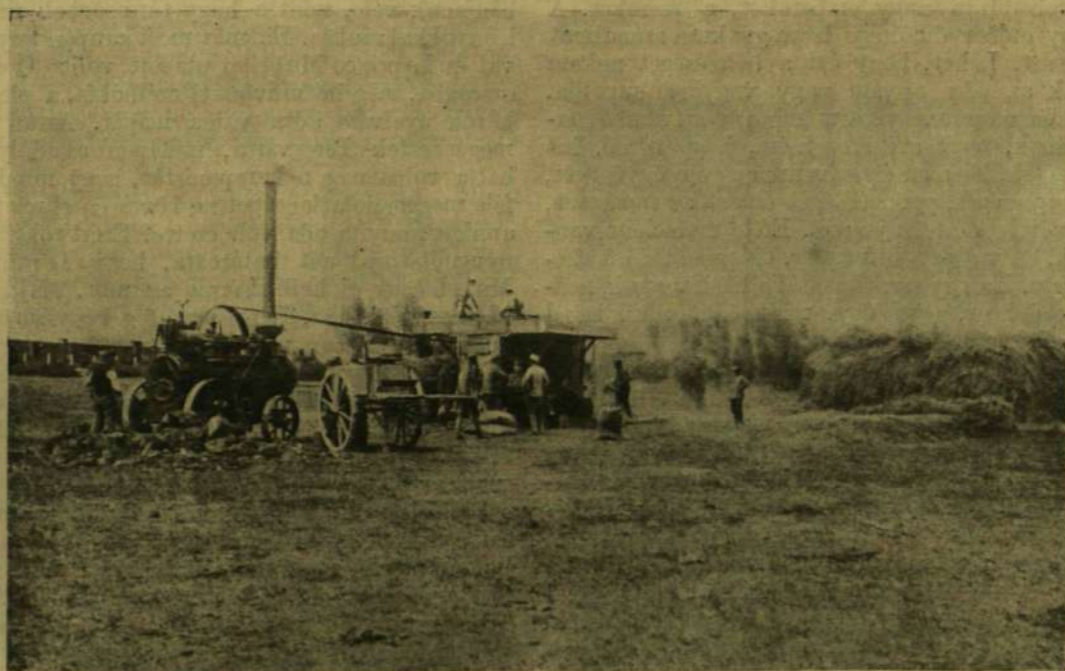
VASÁRNAP DÉLUTÁN EGY MAGYAR VÁROSBAN.

HÁBORUS ARATÁS A MAGYAR ALFÖLDÖN.

HÁBORUS CSÉPLÉS DÉLMAGYARORSZÁGBAN.

MAGYAR KATONÁK CSÉPELNEK A VELENCEI TARTOMÁNYBAN.

KÉSZÜL AZ ÚJ KENYÉR.

kel mögötte, elébe kerültem később és míg mellette elhaladtam, égő arcomat előreszegeztem, nehogy őt mindent megtudjon, az utca másik felére futottam át, lassú léptekben elmaradtam megint, azután az ő oldalára átsurantam és megint elébe kerültem. Ő semmit sem vett észre és mire a kapujukhoz értek, már egészen az övé voltam. Csengettek és míg a házmester érkezett, tekintetem egy keresztutcából ólálkodott rá, rájuk, mert hiszen a férjét nem tudtam gyűlölni. Hozzá tartozott, az övé volt, mint hajának illata.

Azután... Azután egy fényes földszinti terem megvilágosodott és ők asztalhoz ültek. Én — a vékony testű utca túlsó oldalán — mindent láthattam és gondolatban arra kértem őt, hogy bár abban a szép, finom, előkelő palatában élkezne, a melyben az Operában volt. És úgy ült az asztal mellé, a hogyan az Operából távozott, egy pillanatot sem töltött azzal, hogy átöltözködjék, nekem fájdalmat okozzon. A tányérját már nem láthattam az ablakpárkánytól, de láthattam gyönyörű koronába font szőke haját, a mint a tányér fölé hajlik és vállán néha, egy-egy pillanattal megrándult a hercegnői palást. És e hí feleség mivel igazolhatta férje előtt, hogy — kívánságomat teljesítendő — színházi belépőben vasorázik... Április van és noha hideg, bizonyára nem fűtenek és a különös időjárás kedvez a mi egyetemes boldog akaratunknak. Nagyon biztos voltam ebben a tervben, hogy ő ért engem, mindent tud és én is az vagyok már neki, a ki ő éneke. Hogy is ne, hiszen én sem láthattam őt sohasem azelőtt és már egy óra óta milyen nagy érzéssel gondolok rá.

Lassan étkeztek és ez is az én óhajtamra volt, miattam. Sokáig, nagyon sokáig szerettem volna őt látni és néha fel-alá kellett járnom az utcájában, nehogy egyhelyt való ácsorgásom valaki előtt gyanússá váljék. Már éjfél felé közeledett és már a fekete kávé itták. Szinte a testemmel éreztem a páratlan mély illatot, a mely a legnemesebb ital forró füstjében párolog, ajkam elfehérlőn megreszkett... Hálás voltam azért, hogy ő olyan jól ért engem. Soha gyanús fejmozdulatot nem tesz, mindig a férjével beszél és a sógorával, mintha én nem is állnék az ablakuk alatt. Édesen, erősen éreztem akkor, a keblem csupa szív volt, az egész testem csupa szív. Most már tudtam, az életemre megy ez és a kis kávé csészéket már mind ritkább ütemben emelik ajkukhoz. Nemsokára talán a lámpát is eloltják és akkor... Sose lássam őt többé tán?... De mégis, a szoba falait sok festmény ékesíti, egy régi szekrényen nagyszerű porcellán- és majolika-vázákat látok, a csillár is milyen pompás, amott a sarokban nagy velencei tükör. Csupa finomság és ebből ragadjam ki őt. Ha a kapun kilép, akkor egy virágoskorral sem fogom megkínálhatni és milyen szép lehet ott bent és milyen szép őt itt kintről elérhetlenségben vágni.

De a férj most cigarettára gyújtott, a sógor talán elköszön. Eszeveszett, végső fájdalom szorította a szívemet, a torkomat. Minden úgy lüktetett rajtam, a halántékomon, a csuklómön kiszakadnak az ütőerek. Ajkamba haraptam, a szememet lehúnytam, belül nagyon pöröltem magammal, azután nagyon tiltakoztam valami ellen, a férjével... egyedül... most... és azután belülről szótlanul is nagyon erős szóval szólítottam őt.

Perczelig voltam így és csak akkor nyitottam ki a szememet, a mikor a kapu már újra befelé csikorgott. A színházi köpenyben jött felém az innesső oldalra és drága lába már a kocsitútesten lépett. A tenyeremet kellett volna alája terítenem és én csak a kala pomat tudtam megemelni nagyon mélyen.

— Mióta vár réám? — kérdezte ő és piciny forró fehérséget, a kezét, csókra nyujtá.

Nagyon rossznak, nagyon csekélynek éreztem magam, ám őrült vágy fogott el, hogy még alacsonyabba, még mélyebbre lökjem magam ő előtte.

— Csak a harmadik felvonás vége óta ismerem, de már évek óta várakoznék Önre, Úrnőm, ha az utolsó hat esztendőben nem Szamosújvárott raboskodtam volna nehéz szaban — hazudtam.

— Mindenhozá követlek, én lordom — mondta és karját karomba oltá.

MEGÁTKOZOTT SZERELEM.

Francia regény a «Szerelm az én bűnöm» szerzőjéről.

IV. (Folytatás.)

Oroszországi utazásának terve miatt Leprince-Mirbel asszony nem sokat törődött azokkal a gondjaival, melyeket benne Fülöp viselkedése támasztott. Tizenöt napja mult, hogy Henry Yerresben megjelent. Tanis ritkán jött csak ki Párisból, mert lázasan nyomozott Henry igazi terveit után. Magda pedig felhasználta művészi távollétét és meghíta magához a környékbeli társaságot. Zajos és üres életet folytatott, mely csak felületesen szórakoztatta, de legalább elvonta kissé maga-magától, úgyhogy kevesebbet ért rá ábrándozni és töprengeni.

Egy napon levelet kapott Tanistól és Biroytól, hogy már nyomon vannak és a napokban kijönnek, hogy nyaralásukat folytassák.

Fülöpnek pedig, ámbár minden estjét Fugeret és a hölgyek társaságában töltötte el, egy ízben sem sikerült egyedül maradnia Magdával. — Magda pedig, a kit barátjai nyomozása mindenél jobban foglalkoztatott, nem valami sok ügyet vetett a fiatalember érzelmeire.

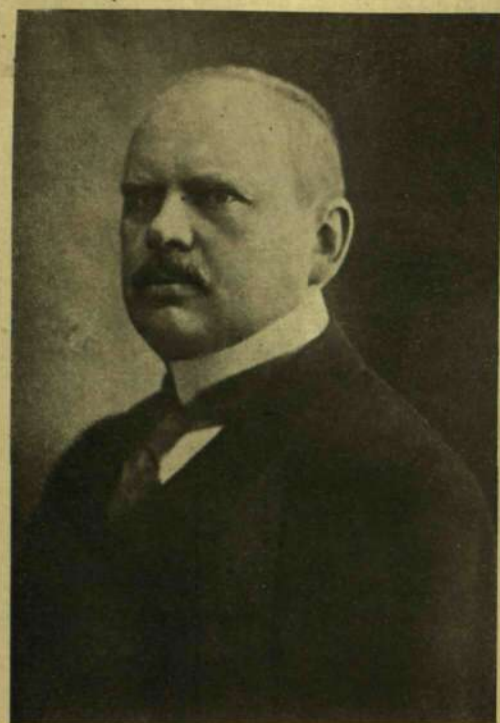
Fülöp életében először volt most szerelmes. Szerelme, mely édes lelki mámorba ringatta, messze állott minden öntudatos érzékesítőtől. Fiatal szívében ritka gyönyörűséget érzett, ha lelki szorongatásai voltak, imádtá martiryumát és fenéig tudta üríteni szenvedése apró örömeit. Effele fiatalos exaltáció csak az ifjúkorban gyakori, a harmincezer és ötvenedik év között a férfiak már megtanulják ellenőrizni cselekedeteiket. A szerelmi bonyodalomban ekkor már kényelmet és előnyöket is keresnek, egyzóval előrelátóbbakká válnak. Sőt még büszké is erre az ésszelmeiségükre és nem jut eszükbe, hogy előrelátásuk éppen szenvedélyük legszebb lendületétől fosztja meg őket. Az ifjúság azonban másképpen ér és gondolkodik. Ha szerelmes, könnyen hajlik a legkülönösebb furesaságokra is, úgy érzi, hogy a szerelem megsemmisít, imádat, szenvedés, úgy, hogy ezek a fájdalmas állapotok voltaképpen gyönyörködtek is. A szerelem nekik betegség, a melynek nem kell gyógyszer, mert a legnagyobb baj a világon. A ki szeret, tud; a ki szeret, él; a ki szeret, megalázkodik; a ki szeret, boldog...

Fülöp ebben a mágius eltévelyedésben élt, melynek nyugtalanságai boldoggá tették. Egy szóval, egy mozdulattal sem próbálta megsietetni az eseményeket. Bálvány mellett élt, mert ez az elég volt neki. Elmerült csodálatába, ebbe a szűzies kultuszba, mely szívét vizsgálatással töltötte el és végtelenné tette. Ifjú lelke még nagyon szegénylős volt, tele volt költészettel, reményekkel és sejtelmekkel, a melyeket mindennél többre tartott.

Különbö nem is volt szükség arra, hogy nyilatkozzék. Ellenállhatatlan áramlat sugárzott ki belőle, a nélkül, hogy tudta volna, pusztá jelenlétével mély benyomást tett Magdára. — Minek fosztotta volna ki hát lelke kincsét, ha le is küzdhetne volna szegénylőségét, ha minden elszállott nap büntetésévé szegődött? Magdának kivirulóban álló második ifjúsága ugyanis pereről-perre közelébb hozta őket egymáshoz. A fiatal asszony mitem sejtett ebből a vészdelemből. Talán csak akkor ébredt volna tudatára, ha Fülöp egyszerre kimaradt volna, de így mindig maga mellett látta őt, gondolatban és a valóságban is. Fülöp valamiképpen részese lett az életének és pedig nem úgy, mint többi barátai, nem szellemi kapcsolatok által. Közöttük az ösztönök játéka uralkodott, anélkül, hogy valami nyilvánvaló karat nyilvánult volna meg. Bizalmasan, tartózkodva, majdnem hidegen mindig és mindenütt ott volt Fülöp, mintha nem látott és nem hallott volna semmi mást, mint azt az egy gondolatot, a mely Magdához láncolta.

Tanis megérkezésének előestéjén, midőn már kíváncsian várták kutatásának eredményeit, Fugeret, Rose néni, Danansné, Fülöp és Magda kint ültek a lombok között a meleg, nyugodt éjszakában. Jól esett nekik a sötétség.

Fülöp, szóló Marie-Anne, maga nem változott meg gyerekkora óta. Egyidősek voltunk és jól emlékezem, hogy kislánykoromban egyszer mennyire meghódított egy napon, a midőn pajtásaink nem akartak egy kisz köcs és lom-

BÁRÓ HUSSAREK MIKSA, az új osztrák miniszterelnök.

pos gyerekekkel játszani. Maga pártjára kelt és rendentastította a kis henczögöket. Talán hétényves évekkel lehetünk. Valóságos hősnéki tűnt fel nekem, igazán nagyon el voltam ragadtatva viselkedésétől.

— Lehet, hogy ugyanolyan maradtam Marie-Anne. Nem kellene nekem czifraságok, hogy szerelni tudjak. Vonzalomért nem kérek mást, csak vonalmat, nem kell nekem angol park, olasz opera, Mozart zene, Raphael kép hozzá, sem holdfogyatkozás, sem holdfény, sem regény és hegy, patak, mint a hogyan Jean Paul gunyolódik. Egy tiszta érzelm végtelenségét nem növelheti a legnagyobb fényűzés csillogása sem. Ezeka kis nagyvilágosok annyira aránytalanok hozzája képest, hogy semminémű jelentőséget sem tudok nekik tulajdonítani.

— Hogyan, semmi hiúság, semmi büszkeség sem él önben önmagával és barátaival szemben? — kérdezte Magda.

— Semmi hiúság? Talán, lehet. Nem sokat adok a külsőségekre. Nem szeretem lelkesített banális dolgokkal terhelni. Éppenséggel nem bánt, ha valami kitűnő barátom omnibusz jár, vagy a hetedik emeleten lakik, legfeljebb sajnálom, hogy rá van szorulva.

— És az ambíció, fiatal barátom? A büszkeségnek és hiúságnak ez a keveréke? Semmit sem jelent? — kérdezte Fugeret doktor.

— A nagyra vágyás? A mi nyomorúságosan rövid életünkben nem sok jóvágóulást ismerhetem el. A mi századunk büvészisággal csereberéli a nagy embereket, a zeniket. A nagy ember dícsősége benn gyakran szájalmat ébreszt. Lehet, hogy ezt a bölcseséget nekem csak az édes anyám nagy vágya sugallja. Az én nagyra vágyásaim mind a szívemből fakadnak, mert azt szeretném, hogy a nő, kit szeretek, lássa az én szívem nagy együgyűségét, hűségességét, gyöngédségét és azt az imádatot, a melylyel érte rajongok. Effele ambícióim vannak, ez volna a hiúságom, az egyedüli büszkeségem. Én egy szentimentális lélek vagyok, kedves doktor, nem úgy, mint önök, a kik mind intellektuális emberek.

— Ohó, gyermekem, hogy elbánik maga velünk, — kiáltott fel Fugeret doktor. — Én is szerettem valamikor ilyen magasztos szerelmemmel, ha szabad erről beszélnem. De vigyázzon, Fülöp, egy szép napon rá fog jönni, hogy a háttérben leselkedő észak tekintetét csak elfátyolozta a nagy szenvedély és egy szép napon kiderül, hogy csak azért nem volt hű és nagyra vágyó, mert szerelmes volt és hiuvá és nagyra vágyóvá fog válni, mert vége lesz a szerelmenek.

— Doktor, ön nem fogja kiverni fejből azt, hogy én másféle ember vagyok. Egyszerű ember, a kiből az ellentmondás és rábeszélés képessége is hiányzik, mert még csak kifejezni sem tudom azt, a mi bennem történik. Én nem tudom lán-goló szavakba önteni azt, a mit érzek, sőt idegenkedem attól a pillanattól, a melyben hir-

telen minden kipattanna. De mégis várom ezt a pillanatot.

— És ön azt hiszi, hogy imádottja nem is sejtí a maga rajongását? — kérdezte Marie-Anne.

— Nem merek erre válaszolni önnek. Talán tudja és megvet gyávaóságomért.

Fülöp idegesen felkelt, látszott, hogy aggodalmaskodni kezd, mert a beszélgetés folytatásától félni kezdett. Felkelt és a ház felé indult.

— Ilyen az élet, szóló bölcsen a doktor, a fiatalok nagyon tübecsülíka szerelmekedéseket. Persze azért én odaadnám egész tudományomat és életemből tíz évet ráadásul, ha ilyen elvakult és fiatal lehetnék egy időre, mint ő... Hja különösen, ha elgondolja az ember, hogy az ilyen ifjunak szerelme néha a mama szobalánya felé fordul!

— Az istenért, miket beszél doktor, — kiáltottak fel az asszonyok.

— Lám, lám, hölgyeim, milyen elfogultak. Ha egy szobalány csinos, a mi számunkra éppen úgy nő, mint önök. Ugyan mi je hiányzik? Pénze? ezt megadhatjuk neki mi. Szellemsége? Ráparancsolunk, hogy keveset beszéljen. Önök nevetnek, hölgyeim, persze kissé eltávolodtunk Fülöp ideális felgóságától. De holnap azt a tanácsot fogom neki adni, hogy végre is nyilatkozzék és ne gyötörje magát.

— Nem lesz igaza, kedves doktor. Az ő boldonsága bőlebb az ön bölcseségénél. A hallgatag szerelm talán messzebbre jut néha, mint a beszédes, mert a csönd is tud beszélni és az elti kolt szerelmek is megvannak a maga titkos örömei.

— Milyen finomlelkű szerelmes lett volna önből, asszonyom — szóló tréfásan a doktor.

— Menjünk fel teázni, az éfféléknek ideje elmúlt már énnálam.

Felmentek hárman a szalonba, a hol megtalálták Fülöpöt. Marie-Anne leült a zongorához és miközben Magda a teát töltögette, egy Chopin bölcsödalt játszott el. Fülöp segíteni akart Magdának és ekkor karatlanul is megérintette kezét.

Mindketten megrázkódtak, Fülöp pedig zavartan valami bocsánatkérést mormogott.

Mindketten nagyon za varba jöttek. Magda inkább meghökent, Fülöp ellenben boldog volt, hogy ez a véletlen mozdulat akaratuk ellenére is valamiképpen közelébb hozta őket egymáshoz.

V.

Másnap Tanis, Gouverneur, Biroy megérkeztek. Egészen pontos felvilágosításokat hoztak magukkal. Leprince-Mirbel pár hónap óta egy nagytehetségű fiatal spanyol lányt pártfogolt, a ki kedvese volt és a kit az ő közbenjárására Oroszországba szerződtek, hogy Henry operáiban vendégszerepeljen.

Mercedes Dalmaros, a ki tisztességes családból származott, arra törekedett, hogy legalább látszatát megőrizze a kifogástalan viselkedésnek. Nagy súlyt helyezett arra, hogy úgy bánjanak vele, mint a hogy társaságbeli fiatal leányokkal szokás. Ha már most csupán anyjával és Leprince Mirbellel utazott volna Oroszországba, még ha művészeti czéltól is, a pletykázók nyelvére adta volna magát. Aztán ha megérkeztek Pétervárra, miképpen akadályozhatta volna meg a komponistát, hogy mindenképpen megmondatlanságot ne kövessen el miatta, amikor annyira oda volt érte? Ezért tökéletes nyugodtsággal azt határozta, hogy Leprince-Mirbelének el kell kísérnie az urat. Majd ha Magda velük lesz, Henri arra fog kényszerülni, hogy óvatossággal viselkedjék, úgy hogy egyáltalában könnyebben bánhat majd vele. Mercedes már előre örült Henry és Magda kettős pártfogásának, amelytől azt remélte, hogy mindenképpen meg fogják hívni még a legelőkelőbb társaságokba is.

Szerfelett ügyes ravaszkodással elfogadtatta ezt a tervet Mirbellel, a ki az ő kedvéért alighanem még nagyobb komisszágokra is hajlandó lett volna, csakhogy kielégítse szeszélyeit. — Hiszen utóvégre nem is volt mástól szó, hogy rábíra feleségét egy oroszországi együttes kirándulásra.

Eljött tehát Yerresbe, a honnét diadalmaskodva tért vissza Párizsba. Mercedes annyira örült terve sikerültének, hogy megfélekedzvénszokott óvatosságáról, többet beszélt erről a hátrás kirándulástól, mint kellett volna. Anyját

ugyanis, a kinek a tisztesség megőrzése végett kellett elkísérni a leányát, nem sokba vette, mert szegénynek mindenképpen csak alárendelt szerep jutott volna társaságban.

A kulisszák mögötti pletykák pedig minden egyéb más híresztelésnél is gyorsabban terjednek. Mirbelék felbomlott együttélése, melyet Henry szeretőjének szeszélye legalább látszólag egy időre feljuttat volna, tömérék kétértelmű tréfalkozásra adott alkalmat a párisi énekesnők és ballehölgyek körében. Ugy hogy Tanis és Biroy, a kik mindkét tábornak gyakori látogatói voltak, egy-kettőre értesültek Mercedes terveit felől. De hogy jobban végre járhasanak, hogy valójában mi rejlik e híresztelések mögött, be is mutattatták magukat az énekesnőknek, a ki velük szemben a megrálmazott ártatlanság szerepét játszotta. Gyönyörű teremtés volt, a ki elszerte volna csavarni a két barátok fejét is, de ez csak félig-meddig sikerült. Azonban egy napon, midőn Mirbellel együtt Mercedes anyjánál vacsoráztak, éjfél tájban, midőn mindnyájuknak távozni kellett, Mirbel búszuzás közben nagyon is jelentőségteljesen kérdezte az énekesnőt, hogy mikor láthatja legközelebb. Ez szöveget ütött a nyomozók fejébe és midőn Mirbel elkísérte őket klubjukba, a hol hamarosan bucsut vett tőlük, ugyesen nyomon követették barátjukat. Látták, a mint sietve végig ment a Malesherbes bulváron és belopódzott abba a kis mellékutczába, melyben a diva lakott. Gyors léptekkel tartott a kis palota felé, majd a nélkül, hogy eszöngött volna, a zsebéből kihúzott kulcsal nyitotta fel egyik mellékajtáját.

Ezek után minden kétség eloszlott. Most az után mindent elmondtak Magdának. Ennek persze semmi kedve sem volt, hogy a szép Mercedes mögéje rejtezzék. Megirta tehát urának, hogy kénytelen lemondani a tervezett utazásról, mivel gyöngékedő létere nem mer bele-vágni.

Mirbel felortyant, midőn ezt a levelet elolvasta. Azon módon Tanishoz rohant, a kinek, mert előre sejtette a zivatart, volt amyi esze, hogy visszatérjen Párisba barátaival. Tőlük telhetőleg iparkodtak csillapítani a zenezszerzőt és meg akarták vele érteni, hogy mennyire kényes Magda egészsége, de Henry oda sem hallgatott:

— Gyalázatos dolog! Hogy meri ezt a tréfát velem elkövetni, csak nem képzeli, hogy Mercedes talán a kedvesem? Szegény Mercedes, szegény gyermek! Érthetik, hogy mennyire fel fogja ez a vonakodás ezt az ártatlan gyermeket háborítani!

Azután kirohant Yerresbe. Közte és Magda között rémes jelenet játszódott le, a mely kétségbeesett fenyegetőzésekkel végződött.

— Önnek nincs joga, üvöltötte fékeveszett dühében, hogy erre a fiatal lányra gyanakodjék, megeshküdhet magának, hogy ártatlan. — De annyit mondhatok, hogy ugyancsak vigyázzon maga magára, mert ha valaha is a legeske-lyebb ballépést veszem észre a maga életében, érti, még a legeskelelyebbet is, nahát akkor megfogom ölni, mint valami kártékony és természetből kivetkőzött állatot. Elég állandó megalázatást szenvedtem el a maga részéről, szívből kívánom, hogy valamikor ekképpen bosszút állhassak.

Vérben forgó szemekkel és önmagából kikelt areccsal, fölemelt kézzel közeledett Magdához. Ez fölsikoltott, mire Mirbel hátt fordított neki és hangosan bevágta maga után az ajtót.

Magdát ágyba döntötte ez a rémséges jelenet. Marie-Anne, a ki szobájából végig hallgatta ezt a jelenetet, alig tudta elhinni, hogy Leprince-Mirbel volt az, a ki ekkora durvaságokra tagadtatta el magát.

— Vájl el, kedvesem! Vájl el tőle! Igaz, hogy általánosságban én is elítélem a válast, de az urad aljasságától nem szabadulhatsz másként.

— Istenem, ha tehetném! Rose néni bizonyára beléhalna életünknek e gyalázatába. — Anyyira istenfélő, hogy semmiképpen sem tudna megbarátkozni a válass gondolattal. A midőn szakítottam az urammal, a különválásba belényugodott, sőt kívánta is. De ezzel aztán be is fejeződött számára a dolog. Aztán ugyan mond csak, mit változtatna helyzetemen, ha szerencsétlen élettörténetemet a törvényszék sorompója elé is kitergetném? A mi pedig férjem fenyegetését illeti, tettem hozzá mosolygva, fenyegetőzhetik, hiszen nyugodt vagyok, hogy

LÉVAY JÓZSEF HALOTTI MASZKJA.

Kun József miskolczi szobrászművészől.

sohasem fogok rászölgálni arra, hogy igazán félnem is keljen tőlük. Megládd, ez az izgalom is elmúlik, mint a többi, élünk csak tovább nyugodtan, tovább, máról-holnapra és ne aggdő-jünk a jövő miatt, amely még oly kevéssé a miénk.

De akárhogyan is tagadta, nagyon mély benyomással volt rá az eset, úgy hogy néhány napig nem hagyta el szobáját. Marie-Anne pedig folyton biztatta, hogy utazzon végre a royati fürdőbe. Végre július első napjaira valamelyikén Tanis és Fugeret társaságában elutazott Magda a fürdőbe. Fülöppel az utóbbi időben csak ritkán találkozott, mert ez, hogy lehetővé tegye a gyöngékedőnek mentől gyorsabb elutazását, mindenféle párisi megbízatást vállalt magára.

Magda gyorsan elrendezkedett a Grand Hotelben és aztán élvezettel járta be a hegyek lábához simuló városka gyönyörű környékét. Már nyolcz napja itta a forrás vizét és már is érezni kezdte jótékony hatását, amidőn Daransné leköltözött Boyathoz közelékvő fontanai birtokára. Vele jött le férje is. Nemsokára aztán Gouverneur is megérkezett Royathra, a hova tegyelenként Danans majdnem minden rap átlavagolt. Gyakran estélig ottmaradt, a mi tesz-szerzőt és külön szobában étkezem, mégis hogy férjét egy hónapra végre magához lán-colhatta. Magda mihamarabb rájött barátője szomorúságára:

— Drágám, majdnem egész gyógykezelésem a reggeli óráka esik, egy pohár víz kivételével, melyet délután kell meginnom. A hotelben való tartózkodás pedig, habár távol tartom magam a tömegetől és külön szobában étkezem, mégis terhemre van. Nem tudnám engemet nálatok elhelyezni, sőt talán barátjaimat is? Ha kedvedre való volna a dolog, már ma pakkolhatnánk. Persze reggelenként valamelyik fogatodcn be kellene küldened engemet a forráshoz, minek fejében szívesen lemondanék a délutáni egy poháryi forrás vizről.

Marie-Anne örömben Magda nyakába borult. — Édesem, milyen jó és gyöngéd vagy hozzám, milyen boldog volnék, ha férjem a te segit-

ségeddel megkedvelné a mi régi esaládi házunkat. Hiszen a mi öreg kastélyunkban tizennégy szabad szobánk van, gyere ki hozzánk és válogass közölük mindnyájatok számára. Minden reggel be fog vinni fogatunk a forráshoz és mi sem áll utjában annak, hogy délutánoként is megihass egy pohár forrás vizet.

(Folytatása következik.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Zene-esztétika. A zenei hangoknak, a dallamoknak és összefüztésüknek, az összhangnak és tovahaladásának, egyzóval: úgy a zeneszerzés, mint a zeneeladás technikai részének, a stílusnak és a műfajoknak megőrzése, hatása a hallgató lelke — ez a zeneesztétika tárgya. A magyar kultúrának nem egy ágában, így a zeneelméletben is, az történt, a mi magában művészi zenékben: előbb született meg a magyar opera, mint a hozzá fölvezető, kisebb műfajok; és nagy zene-történelmek (Drumár János, Molnár Géza, Szentimrényi Imre könyvei) előbb jelentek meg, mint a részletkérdések monográfiái (hiszen meg Liszt-életrajzunk sincs); az egyetlen magyar zeneesztétikát is — Lavotta Rudolf érdemes művét — tivaly ismertettük, s ime egy évvel utána jelenik meg az esztétikába bevezető, emzt elő-készítő könyv: a *Prolegomena a zene esztétikájához*. Szerője dr. Kabay Kálmán, még fiatal ember, de már az egyetemi ifjúságunk edja elő a zenei tudományokat és a jelen, 220 lapnyú mű már negyedik könyve. Az általános esztétikából indul ki, s a zene fizikai elemein és műformáin át jut szelle mi oldalaihoz. Ha nem is volna végén a forrásunknak rendkívül gazdag jegyzéke, magából a mű szövegéből is megállapíthatni a szerző nem közönséges, széleskörű szaktudását. Nem egyszer többet nyújthatna, mint a mennyit mond; de a mennyit megír: azt világosan, élvezetesen, könnyedén edja elénk; óriási adatkészlete schuss sem lesz fárasztóvá. Tankönyv, de a zene iránt őszintén érdeklődő, művelt nagyközönség is a maga nyereségének érezheti a vonzó tárgyú és előadású munkát. (ty)

Misilló királysága. Kassák Lajos ily című regényét több évvel ezelőtt írta, a mikor még nem volt benne annak az újító mozgalomnak a sódrában, a melynek orgonumát, a *Ma* című folyóiratot ő szerkeszti. Regénye még alig mutat valamit ennek az új stílusnak a tulajdonságából, tartalmban és előadásban egyaránt a realisztikus regény módszerei szerint van írva és keveset sejtet a lendő forradalmárból. A realisztikus regény főkövetelményét igyekszik megvalósítani: az az embereknek s egymással és az étlettel szemben való helyzetüknek valószerű ábrázolását, a stílusban pedig az egyszerű, világos, tárgyyszerű előadást, a melynek főcélja a mondanivaló menéről általánosabban érthető közlése. S ebben a genreben regénye, ezt mindenkinek el kell ismerni, kiváló munka: az élet egy élesen körülhatárolt darabkáját erőteljes, karakterisztikus vonásokkal ábrázolja. A kör, a melyet be foglalt, szűke van szába: egy jómódú felvidéki tót paraszterben udvara s ezen a szűk perspektíván nem is megy túl, nem torkollik bele semmi szélesebbe, általánosabbba. Az élet, a mely ebben a körben folyik, szintén szűk körű, nyomott és formában nyers, primitív. A motívumok, a melyekből szövődik:

TOLONGÁS A CZINKOTAI VICZINÁLIS KIINDULÓ ÁLLOMÁSÁN.

szünet nélküli, keserves munka, nyers kapzsiság, brutális örömök a szerelmekben és az italban, animális ellágyulások a család intimitásában. A műveltség által nem érintett, nehéz eszt és nehezen élő emberek élete ez, érdekesség csak az író előadására által válik, a különös sikere az írónak, hogy érdekesség is tudja tenni. Három főalak van az előterében: a durva, munkáival szemben kíméletlen és brutális emberként szinte féltelmetlenül paraszt, a ki azonban teljesen energiátlanul áll a műveltség előtt s szinte állati szeretettel babusgatja a gyermekét, — a kolduslányból lett esinos fiatal asszony, a ki szívében utáltall ment feleségül a féllábú durva emberhez, mecuka-ravaszsgal játssza ki, szövetkezik ellene a béres asszonyokkal, a kikkel származása révén közönséges érez, meglöpi kedvükért az urát, a beteg embert nyiltan megcsalja a katonaságnál kissé kimivelődött nyalka béresgazdával — s ez a béresgazda, a ki természeténél, a városi kaszárnyában nyert valamivel magasabb műveltségénél fogva finomabb szövevé lélek, nem szereti a gazdaszönyt, idővel megutálja a minden szemérméből kivetkőzött, vesztett szenvedélyű nőt, székít vele s mikor ez beárulja az uránál mint tolvajt, retentő dühében agyonveri. A történet teljesen sötét tónusban van tartva, minden fény és enyhülés nélkül, humor nélkül s ez a világlátás bizonyos egyoldalúságra vezet, de viszont ez teszi lehetővé az ábrázolás erős feszült-ségi intenzitását. A levegője sűrű, nehéz s a történet tovább haladtában mind fojtottabbá válik, a míg netán a végén egy könnyű robbanásban sül ki. S az előadás is ehhez mért: kevés ornametikus, tömört és nem egyszerű súlyos is. Nem világos, de erős olvasmány, de a maga nemében erőteljes írói munka Kassák regénye.

Fagyöngyök. Reményik Sándor egy füzét verset adott ki Kolozsvárott, szerény, egyszerű kiállításban, a mely mintha azt mutatná, hogy a szerzőnek nincsenek túlságos pretenziói a nyilvánossággal szemben. S a versek sem nagyon pretenziósak; egy finom érzésű, passzív, szomorú lélek vírádásai vannak bennük elmondva a vívással, azok a fájdalmak, a melyeket az élettel való érintkezés minden érzékeny lelkű emberben kelt, a kiből nincs elég aktivitás, hogy tülelmedjék és győzedelmeskedjék azokon a göröngyökön, a melyekbe lába minduntalan belebotlik, hogy elhárítsa és visszatörölje azokat az ütéseket, a melyeket kívülről kap. A világban való elhelyezkedés s az életbe való beletörődés szor-

védése — a modern költészet leggazdagabb és legmélyebb buzgó forrása — adja meg Reményik tárgykörét is. A versek, a melyek ebből a dispozióból keletkeztek, formásak, csinnal és gondossággal vannak írva, látszik rajtuk, hogy szerzőjük komolyan és áhitatosan közeledik a költészethez és a megjelenés formájában is kötelezőnek tartja magára nézve a választékoságot. Nincs azonban sem a formájuknak, sem a tartalmuknak személyes karaktere, a mi elválasztaná, mint önálló egyéniséget, minden másától a világon. A szavai és rímei gonddal válogatottak, de nincs egyéni csengésük, a mi messziről felismerhetővé teszi a született költőt, formái nem belülről ömlenek, hanem tudatos megmondolás és irodalmi műveltség alkotta meg őket s a versekből nem alakul ki a költőnek pontosan felismerhető profilja, a mely elkülönítene a dilettánsok tömegétől. A kis füzet 3 koronáért megrendelhető a szerzőnél Kolozsvárott.

A Jó Pajtás. Benedek Elek képes gyermeklelke legújabb, augusztus 11-iki számába *Lampérth Géza és Kelemen Andor* irt verset, *Tábori Kornél* elbeszélése. *Benedek Elek Róliáné komámasszony* mulatságos történetét folytatja. *Szigeti Imre* érdekes cikkéhez maga rajzolt kedves képeket. *Haranghy Jenő* szép képet rajzolt, *Kozma Imre* elbeszélést irt, *Zsolósi László* folytatja pompás regényét. Tarka mese, a rejtvények, szerkesztői izenetek egészítik ki a szám gazdag tartalmát. *A Jó Pajtás*-t a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára egész évre 16 korona, félévre 8 korona, negyed évre 4 korona. egyes szám ára 32 fillér. Műtatványzatot kívánatra küld a kiadóhivatal. IV. ker., Egyetem-u. 4.

A HÁBORÚ NAPJAI

Augusztus 1. A nyugati harcmezőn Fère en Tardenoisnál a németek a francziák ismételt heves részleges támadásait visszavetették. Egyebütt kisebb harcok. Az olasz harcmezőn élénk tűzérzési és felderítő tevékenység. Albániában egy hét előtt megkezdett támadásaink folytán az olaszok kényszerültek Berattól északnyugatra és északra-keletre levő első vonalaikat, mögöttük tetemes terpet 30 km. frontszélességben feladni. A hátráló ellenséget üldözzük.

Augusztus 2. A nyugati harcmezőn Soissons és Fère en Tardenois közt a francziák hasztalan

támadásainak elhárítása és a csatatér megtisztítása után a németek a nagy utóvéd-csapatában természetesen folytatták mozdulataikat. A Villomontaire mindkét oldalán levő német harcmezővel ellenében Le Hartmestől délre terjedő franczia támadásokat visszavetítették. Angolok és francziák a Grand Rosoy-Fère en Tardenois vonalon támadtak. Beugneuxtól mindkét oldalt pánczélcsoportok elfoglalták a német első vonalakon túl az innen északra levő magaslatokat. Itt a német tűzérzési és felderítő harcok. Albániában a Semeni-könyvek mindkét oldalán előnyomuló csapatok elérték a pieri-herati vonalat. A felső Devoli-völgyben és az ezt kísérő magaslatokon heves ellenállás után szintén visszavonulóban van az ellenség.

Augusztus 3. A nyugati harcmezőn az augusztus 1-i esata hozzájárult a tegnapi keresztültölt mozdulatok eredményességéhez. A németek régi harcmező területe kora reggel ellenséges ágyútűz alatt állott, az ellenség osztagai csak habozva követték a lassan kiterő német előtér csapatokat. Az olasz harcmezőn a velencei hegyi arcvonalon tovább tart az élénk harc tevékenység. Albániában a felső Devoli mentén is ismételt területet nyertünk.

Augusztus 4. A németek az Ancretól nyugatra álló őrséket Albert mindkét oldalán ellenséges hatás nélkül a folyó keleti partjára vonták vissza. Az olasz harcmezőn a Hétközség fensikáján angol-franczia előretöréseket visszavertünk. A Dosso Altón az ellenségnek sikerült állásaink egyes részeibe behatolni.

Augusztus 5. A nyugati harcmezőn Flandriában a németek ellenséges előretöréseket vertek vissza. Montdidieről északra a németek az Aore és a Don-patak partján levő szazadaikat e szakaszok mögé vették vissza. A Firmes ellen irányult erősebb ellenséges támadás elől a német utóvédek a Vesle északi partjára húzódtak vissza.

Augusztus 6. A nyugati harcmezőn a németek rohammal elfoglalták a braye-corbiei országot mindkét oldalán levő angol vonalakat. A Braisne mindkét oldalán, valamint a Incherytől északra

az ellenség nagyobb erjű támadása a Vesle-szakasz ellen összeomlott, csak a folyó északi partján levő kis területdarabokat bírták elfoglalni, a németek nyomban ellentámadással visszavetették őket.

Augusztus 7. A nyugati harcmezőn az ellenség sikertelen támadásai a Braye-Corbie utól délre, Montdidieről északnyugatra, a Veslenél, Braisne és Bazoches két oldalán. Az olasz harcmezőn tűzérzési és járőrharcok. Albániában Berattól nyugatra olasz előretöréseket visszavertünk. A felső Devoli-völgyben további tényereséget értünk el.

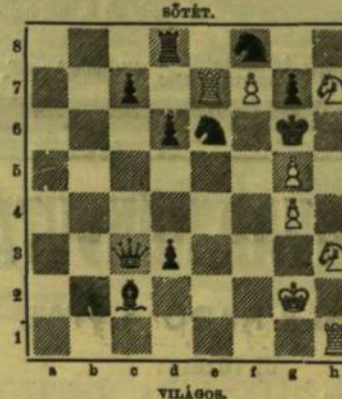
HALÁLOZÁSOK

Hősi halált haltak: **KOMLÓS LIPÓT**, hadapród, 21 éves korában, az olasz harcmezőn. — **FLÁTZ JENŐ**, hadnagy, meggyetemi hallgató, 22 éves korában, a Brenta völgyében. — **FREY IMRE**, egyéves önkéntes, honvédtizedes, 19 éves korában, a Nervesántól vívott harcban. — **DR. GRÓF JÓZSEF**, tartalékos tüzérfőhadnagy, a kardokkal diszített Signum laudis és a bronz vitézségi érem tulajdonosa, a Piave menti harcokban, pár napi szabadságra hazatért, a Hernád-utcai hadikórházban. — **MALOMFALVI SZÁSZ JENŐ**, tartalékos honvédtizedes, 27 éves korában, a harcmezőn szerzett súlyos betegsége következtében egy budapesti sanatóriumban. — **KRÁJNYÁK VINCZE**, tartalékos honvédtizedes, a Piave menti harcokban. — **RÓZSAHEGYI JÓZSEF**, a nagyváradi 4-ik honvédtulajdonos orsz. fogságból hazavergődött, rokkant tartalékos főhadnagy, 35 éves korában. — **SZABÓ FERENCZ**, önkéntes, az olasz harcmezőn. — **GUBACS GYÖRGY**, honvédtüzér főhadnagy, a signum laudis tulajdonosa, a harcmezőn szerzett betegségeben, 23 éves korában, Budapesten. — **ZUPKÓ BÉLA JÓZSEF**, honvéd főhadnagy, 22 éves korában, Asiagonál. — **TÉGLÁS GYÖZÖ**, hivatásos honvédtizedes. Tulajdonosa volt a hadiképterményes harmadosztályú katonai érdemkeresztnek és a signum laudisnak a kardokkal. Asiago mellett a Gahnerra völgyében. — **GRÓF SALM FŐHADNAGY**, repülőbizt., 28 éves korában, az olasz harcmezőn. — **CSENEI VUCHEITICH ISTVÁN**, honvédszázados, repülőszázadparancsnok, a hadi érdemkereszt és signum laudis tulajdonosa, fől-szállás alkalmával, ellenséges golyótól találva 28 éves korában. — **LÁNG LÁSZLÓ**, hadnagy, több kitüntetés tulajdonosa, 21 éves korában, az olasz harcmezőn, a Tonelo szorosnál. — **KORÉNYI ERNŐ**

Zempléni Moskovicz LAJOSNÉ, a Magyar-franczia bizt. k-t. megalapítójának és egykori vezérigazgatójának özvegye, Bécsben. — **ÖZV. DURMITS JÓZSEFNÉ**, szül. Kamódy Anna, 60 éves korában, Budapesten. — **ÖZV. IFJABB RÁZSKÉVI EÖRVÖS KÁROLYNÉ**, szül. jezernicezi Jerzerniczky Jolán, 68 éves korában, Dunszentgyörgyön. — **ÖZV. NEUBAUER KÁROLYNÉ**, szül. Goldsmid Róza, Győrött.

SAKKJÁTÉK

3114. számú feladvány Jaspersen J.-től (+) Svendborg (A problémászerző hagyatékából.)

Világos indul és a második lépésre mattot ad.

KÉPTALÁNY

A «Vasárnapi Ujság» 23-ik számában megjelent képtalány megfejtése: Gyér füstű a lobogó láng.

Felolós szerkesztő: **HOITAY PÁL**
Szerkesztőiroda: Budapest, IV., Vármege u. 11.
Lapkiadó tulajdonos: **FRANKLIN-TÁRSULAT IV.**, Egyetem-utca 4.

MINDENHOL SZÉPEK A NŐK
HA VALÓDI
DIANA PUDERT
HASZNÁLNAK

GYÖRI ARANKA

ERZSÉBET-SÓSÜRDŐ ÉS SZANATORIUM BUDAPEST.
Teljesen átalakítva, kibővíve és újra berendezve.
Egész éven át nyitva.
Kényelmes szobák, pompás fürdők, előkelő társalgó-helyiségek. Kívánatra prospektus.

LOHR MÁRIA (KRONFUSZ)
A főváros első és legnépszerűbb csipke-főnök: **V. F. utca 27, IV. ESKÜ-ÚT 6, KOSKEMÉTI-UTCA 14, V. HARMONIA-UTCA 4, VI. TERÉZ-KÖRÚT 39, ANDÁSSY-ÚT 16, VIII. JÓZSEF-KÖR 2.** Telefon: Jász. 2-37.

EHRBAR
és minden más előkelőbb mester-gyártmányú szongorát, pianinót legelőcsöbben vehet a szolid kiszolgálásról általánosan elismert
REMÉNYI MIHÁLY
szög szongora- és harmonium telepén, Budapest, VII., Király-utca 58. és 60.
Régi szongorák, pianinók vétele, becszerelése, javítása és hangolása.
Megnyitlak a vasutak! • Lehet már szongorát vidékre szállítani.

Hajnövesztő, amilyen még nem létezett.
Rövid idő alatt dús hajjal növeszt és megakadályozza a hajhullást, megóvja a korai őszülést és az ősz hajnak eredeti színét visszahozza. Egy hónap alatt fényes eredmény. Ára 10 és 15 K. **BOTÁR Z. REGINA** Budapest, VII., Erzsébet-körút 34. I. em. Hírszerkesztésben nagy választék.

MARGIT-CRÈME
A főváros első és legnépszerűbb csipke-főnök: **V. F. utca 27, IV. ESKÜ-ÚT 6, KOSKEMÉTI-UTCA 14, V. HARMONIA-UTCA 4, VI. TERÉZ-KÖRÚT 39, ANDÁSSY-ÚT 16, VIII. JÓZSEF-KÖR 2.** Telefon: Jász. 2-37.

gyártja: **FÜLDES KELEMEN** laboratorluma, Aradon.
Kapható minden gyógyszertárban, illatszert- és droguüzletben.

Fiatalos, üde arczbőrt
varázsol elő 10 nap alatt és eltávolít minden telthibát, ugymint mitesszer, pattanás, sárgafolt, ráncz, orrvörösség, illacinos, hervadt, pettyhűdt bőrt, a Dr. Kapszling-féle szappó-szer. A kura egyszerű, otthon végrehajtható, minden feltétlen nélkül. Befejtése után az arc bőr ragyogó szépségben, gyermeki üdeségben és tisztaságban pompázik. 1 üveg 15 — K. Duzskrétt szétküldés utánvétel. — Gyár: **HIVATYON & Co.** — Szekésszéki hely: **GROSS ANTAL** Budapest, VIII., József-körút 23. (Félméret 1.)

Viszketegséget, rüht, sömört
leggyorsabban elmulasztja a Dr. Flesch-féle eredeti törvényesen védett
„Skaboform”-kenőcs.
Nem piszkít, teljesen szagtalan.
Próbátégely 3.— korona, kis tégely 5 korona, családi tégely 12 K. — Budapesti főraktár: **Török gyógyszerüzletben, VI., Király-u. 12.**
Vidékre megrendelési czim: **Dr. FLESCHE E. Korona-gyógyszerüzlet, Győr** «Skaboform» névjegyre ügyeljünk.

Verszegénység, ideges fejfájás, anámia
ellen a legnagyobb orvosi tekintélyek ajánlják
ROZSNYAY VILÁGHIRŰ VASAS CHINABORÁT
melynek kitünő voltát mindenki elismeri. Kitünő hatásánál fogva a hasonló készítményeket felülmúlja. Milleniumi nagy érdemmel kitüntetve a Számos kiállításokon díjazva. — Kis palaezk 2 korona 60 fill., nagy palaezk 3 korona 80 fill.,
Készíti:
ROZSNYAY MÁTYÁS gyógyszerüzlet, Arad, Szabadság-tér 8. sz.

FOGAK és teljes fogorvosi
szájpálya nélkül, a gyökerek el-
ávolítása főleg
Specialista fog- és szájbetegségeken.

FOG -tűsek, arany
fogkoronák és
aranyhidak, tar-
tós porcelán- és
aranytűsek, tíz évi jóállásnál.

FOG -huzás teljes érzéstele-
tessel; hasznavehetően,
régifogorvokat átalakítok
Vidéknek egy nap alatt
kielégítőnek. — Mérsékelt árak.

Dr. HEGEDŰS JAKAB
fogorvos, egyetemi orvosudor,
Első Fővárosi Fogorvosi Intézet, Budapest,
VII., Erzsébet-körút 44. sz. 1. emelet.

Szeplő, májfolt,

aranytűs állás ellen
csodás hatású a **FOGOK**
Bőrszarkocin és Szé-
peknek kínos, tisztátalan
arcuknak nélkülözhe-
tetlen. Egy tégely 12 K.
3 tégely 30 K. Kapható

UJ, RÁCZ JÁNOS kozmetikai
laboratóriumában, Kiskunhalas 66.

Pénzét vissza-
fizetem, ha

tynkszem-szemölcs,
bőrkeményedést a Ris-balsam
három nap alatt fejáram nélkül
gyökerestől ki nem látja. Ezekre
menő háló- és köpösminták. Ár
jótállás mellett 2.40 K. Évesenként,
3 évig 5.50 K. és 6 évig 8.50 K.
KEMÉNY, Kassa I. Postafiók 12/123

Yes-Qui-Si

a címe annak az előny-
sen ismert folyóiratnak,
melyből a legkönnyebben és
leggyorsabban lehet biztos
sikerrel megtanulni az
angol, francia és német
világnyelveket. Mutatvány-
számot ingyen küld a Yes-
Qui-Si kiadóhivatala Buda-
pest, III., Lajos-utca 92.

Vadászsportot űzők

akár itthon, akár a fronton vannak —
figyelmébe ajánljuk a

„NIMRÓD”

KÉPES VADÁSZUJSÁG-ot

Állandó melléklete

„A vadászeb”

czimű ebtenyészési szaklap.

Mindkét lap gyönyörűen illusztrálva.

Szerkeszti: lovag KERPELY BÉLA.

Előfizetési ár mindkét lapra:

egész évre 20 K és 4 K háborús pótdíj összesen 24 K
fél " 10 " 2 " " " " " " 12 "
negyed " 5 " 1 " " " " " " 6 "

Tessék mutatványszámot kérni.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, IV., Egyetem-utca 4. szám.
(Franklin-Társulat.)

A MAGYAR KÖNYVTÁR

Szerkeszti **RADÓ ANTAL**

új füzetek:

897—898. szám

SZINI GYULA

ELBESZÉLÉSEK

Ára 80 fillér.

Kapható minden könyvkereskedésben.

Vidám perczeket szerez magának,
ha elolvassa

ZSOLDOS LÁSZLÓ

új könyvét. Címe:

AZ ÜRGE

Ára 5 korona

A FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA

KAPHATÓ MINDEN KÖNYVKERESKEDÉSben

DRASCHE-LÁZÁR ALFRÉD

négyfelvonásos színjátéka, a

BOLDOGSÁG

megjelent

Ára 3 korona 50 fillér

A FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA

Kapható minden könyvkereskedésben.

DRASCHE-LÁZÁR ALFRÉD

új könyve:

EGYMÁS KÖZT

Tartalmaz 30 novellát

Ára 8 korona

KIADJA A FRANKLIN-TÁRSULAT

Kapható minden könyvkereskedésben.

Második kiadásban jelent meg

A VILÁGHÁBORU

Vezérfonal iskolai tanításokhoz és
tájékoztató a nagyközönség számára

A Magyar Paedagogiai Társaság megbízásából
szerkesztette

dr. IMRE SÁNDOR

az állami polgárisok tanítóképzőintézet tanára,
egyetemi magántanár.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter támogatásával.

Ára 12 korona.

E kötetet Angyal Dávid egyetemi tanár, Balanyi György főgimn. tanár,
Kemény Ferenc reálisk. igazgató, Lítke Aurél pedag. tanár, Márki Sándor
egyetemi tanár, Pilch Jenő honvédelezredes, Ráczy Gyula a f. v. Statisztikai
Hivatal titkára és a szerkesztő tollából a következő háborús kérdésekről
nyújt összefoglalást: a háború világtörténelmi előzményei, a
haditársaságok (számos ábrával), az ország belső története a háború
alatt, a hadviselő államok földrajza, a háború és a gazdasági élet, a
közmuvelődés, a társadalmi mozgalmak, a közegészségügy és a háború,
a közérköltés, és a háború, elméletek a jövőről; befejezésül:
szempontok a háborús kérdések iskolai feldolgozására.

A FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA

Kapható:

Lampel R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál
Budapest, VI., Andrássy-ut 21. és minden könyvkereskedésben.

Hirdetések

felvételnek a kiadóhivatalban,
Budapest, IV., Egyetem-utca
4. szám alatt. ∞ ∞

33. SZÁM. 1918. (65. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL

BUDAPEST, AUGUSZTUS HÓ 18.

Szerkesztési iroda: IV. Vármege-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 80 fillér.

Előfizetési feltételek:

Egész évre — 40.— korona.
Félévre — 20.— korona.
Negyedévre — 10.— korona.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-
határozott viteldíj is csatolandó.

A «BODROG» MONITORUNK AZ ODESSZAI KIKÖTŐBEN.